Рачыцкая Я. А., *настаўніца пачатковых класаў Полатаўскай базавай школы Полацкага раёна Віцебскай вобласці*

Прыстаўка. Правапіс прыставак
аб-, ад-, над-, пад-, прад-, перад-
Беларуская мова. III клас

Мэта: сістэматызаваць і паглыбіць веды вучняў аб прыстаўцы як частцы слова.

Задачы:

- вучыць утвараць новыя словы пры дапамозе прыставак;
- развіваць памяць, лагічнае мысленне і ўвагу вучняў;
- выхоўваць самастойнасць у рабоце, акуратнасць, дысцыплінаванасць, любоў да роднай мовы, роднага краю, да прыроды, чытання.

Абсталяванне: вучэбны дапаможнік «Беларуская мова» (Свірыдзенка В. І., 2023), ч. 2, «Літаратурнае чытанне» (Жуковіч М. В., 2023), ч. 1, карткі з заданнямі, скарбонка «Добрага настрою», раздрукоўкі да правядзення рэфлексіі, люстэрка.

І. Арганізацыйны этап.

— Сёння мы адправімся ў незвычайнае падарожжа ў краіну Беларускай мовы. На працягу нашага вандравання мы пабываем у многіх незвычайных месцах. Разам з намі ў падарожжа адправіцца Ластаўка.

— Але спачатку я прапаную кожнаму з вас па чарзе падысці да мяне і зазірнуць у незвычайнаю скарбонку, дзе змешчаны фотаздымак самага працавітага вучня ў класе. (Кожны вучань падыходзіць да скарбонкі, дзе змешчана люстэрка.)

— Ну вось мы і высветлілі, што кожны з вас вельмі працавіты, таму сённяшні ўрок пойдзе на карысць. Давайце ж пачнём наша незвычайнае падарожжа. Разгарніце свае сшыткі і запішыце сённяшнюю дату.

II. Этап удасканалення каліграфічных навыкаў.

— Першы прыпынак нашага падарожжа — горад Чыстапісання. Калі ласка, звярніце ўвагу на дошку.

ай эй ой яй ёй ый

зайчык шайба хакей

— Якое слова лішняе? Чаму?

— Запішыце спалучэнні літар і словы.

— Перад вамі прыказка. Давайце яе прачытаем.

Век жыві, век вучыся!

— Як вы яе разумееце?

— Запішыце гэтую прыказку ў свае сшыткі. Пішыце прыгожа, не спяшайцеся.

III. Моўная размінка.

— Наступны прыпынак — рака Вымаўлянка. Каб перабрацца праз яе і працягнуць наша падарожжа, трэба правільна вымавіць наступную чыстагаворку:

Паравоз крычыць:
— Ду, ду, ду-у-у!
Да вясны
Іду-іду-іду!
Колы весела бягуць,
Колы песеньку пяюць:
Чах-чах-чах,
Чух-чух-чух,
Ш-ш-ш.

VI. Слоўнікава-арфаграфічная работа.

— Ну вось мы і пераплылі раку Вымаўлянку. Зараз трэба дапамагчы жыхарам невялікай вёскі Напісанка. Перад вамі словы, у якія прэба ўставіць прапушчаныя літары.

В..сна, дож ..., ...ядуля, падб..розавік, мя..кі, ру..нік, з..лёны, надвор..е.

V. Этап актуалізацыі ведаў.

— Перш чым працягваць наша падарожжа, давайце з вамі ўспомнім тое, што мы ўжо вывучылі. Я прапаную вам выканаць тэставае заданне.

1. З якімі выказваннямі вы згодны?

а) Прыстаўка — зменная частка слова.

б) Прыстаўка — гэта пастаянная частка слова, якая стаіць перад коранем.

в) Прыстаўка служыць для ўтварэння новых слоў.

2. У якіх словах ёсць прыстаўка?

а) узляцеў б) пабег в) гадзіннік г) заспявалі

3. Выберыце правільнае сцвярджэнне.

а) Прыстаўка пішацца са словам заўсёды разам.

б) Прыстаўка пішацца са словам асобна.

VI. Работа па тэме ўрока.

— Для таго каб даведацца тэму ўрока, трэба выканаць заданне, якое прынесла Ластаўка ў дзюбе.

Канверт з заданнем «Складзі тэму ўрока»: у ім знаходзяцца разрэзаныя літары, з якіх вучням трэба скласці тэму «Правапіс прыставак».

— Сёння на ўроку мы працягнем вывучаць прыстаўку, будзем утвараць новыя словы пры дапамозе прыставак, правільна вымаўляць іх. А яшчэ даведаемся, якія прыстаўкі пішуцца нязменна.

— Выканаем пр. 14 на с. 10 вусна. Звярніце ўвагу, як вымаўляюцца прыстаўкі ў кожнай пары слоў і як пішуцца.

Праца з падручнікам.

Знаёмства з правілам на с. 10.

Пр. 16 на с. 11, пісьмова: утварыце магчымыя словы пры дапамозе дадзеных прыставак. Абазначыць корань і прыстаўку.

Фізкультхвілінка.

— Выканаем пр. 17, с 12. Прачытайце.

— Пра якія незвычайныя паводзіны ластавак вы даведаліся? Выпішыце выдзеленыя словы, абазначце прыстаўкі.

— Малайцы. Вось мы з вамі на наступнай станцыі — Шыфраванка.

Пр. 19, с. 13: неабходна падабраць словы-антонімы, вызначыць прыстаўкі.

VII. Замацаванне.

— Зараз мы з вамі звернемся да нашага падручніка па літаратурнаму чытанню, разгорнем апавяданне Я. Коласа «Ластаўкі» на с. 71 і паспрабуем адшукаць аднакаранёвыя словы да слова *ляцець*. Гэтыя словы трэба выпісаць і выдзеліць у іх прыстаўкі (*прыляцела*, *уляцела*, *прылятал*і).

VIII. Падвядзенне вынікаў.

— Падарожжа наша заканчваецца. Час падвесці вынікі. Што вы сёння даведаліся на ўроку? Якія прыстаўкі пішуцца нязменна?

— Малайцы. Усе сёння на ўроку былі актыўнымі, але больш за ўсіх працавалі ... (настаўнік называе імёны найбольш актыўных вучняў).

IX. Этап інфармавання аб дамашнім заданні.

— Разгарніце, калі ласка, свае дзённікі і запішыце дамашняе заданне (*запісана на дошцы*): пр. 20 на с. 13, правіла на с. 10. Спішыце адну загадку на выбар. Устаўце прапушчаныя літары. Абазначце прыстаўкі ў выдзеленых словах.

X. Рэфлексія.

— У кожнага з вас на парце ляжыць выява ластаўкі. На дошцы вы бачыце нацягнутыя нітачкі — гэта будуць нашы лініі электраперадач, на якіх вельмі часта

можна ўбачыць ластавак. Я прапаную зараз тым, каму ўрок спадабаўся і ўсё было зразумела, размясціць сваю ластаўка на самым верхнім правадочку.

— Калі на ўроку былі цяжкасці і вы лічыце, што трэба яшчэ папрацаваць над дадзенай тэмай, размясціце ластаўку на сярэднім правадочку.

— Калі ўрок не спадабаўся, было вельмі складана і тэма засталася незразумелай, размясціце ластаўку на самым ніжнім правадочку.

— Дзякую за ўрок!